Program mentorski dla osób w wieku 50+

MODUŁ 6

Bezpieczne korzystanie z technologii cyfrowych

Wzmocnienie możliwości wspierania aktywnego starzenia się w warunkach XXI wieku - program mentoringu rówieśniczego dla osób 50+

PEER-TRAIN

50+ PEER TRAIN

Co-funded by the European Union

SPIS TREŚCI

6. Bezpieczne korzystanie z technologii cyfrowych

6.1 Wprowadzenie

Bezpieczne korzystanie z technologii cyfrowych odnosi się do odpowiedzialnego i bezpiecznego korzystania z urządzeń elektronicznych, aplikacji i usług online. Ponieważ technologia staje się coraz bardziej wszechobecna w naszym codziennym życiu, ważne jest, aby korzystać z technologii cyfrowych bezpiecznie i skutecznie, szczególnie w przypadku starszych użytkowników, którzy mogą być bardziej podatni na zagrożenia cyfrowe.

Statystyki wskazują, że korzystanie z Internetu przez starszych użytkowników stale rośnie w ostatnich latach. Według Pew Research Center, od 2021 roku 73% dorosłych w wieku 65 lat i starszych korzysta z Internetu. Jednak wielu starszych użytkowników może nie być świadomych zagrożeń związanych z korzystaniem z technologii cyfrowych, takich jak oszustwa phishingowe, kradzież tożsamości i cyberprzemoc.

Aby zapewnić bezpieczne korzystanie z technologii cyfrowych, ważne jest, aby podjąć kroki w celu ochrony danych osobowych i urządzeń. Może to obejmować używanie silnych haseł, unikanie klikania podejrzanych linków lub wiadomości e-mail, regularne aktualizowanie

oprogramowania i ustawień zabezpieczeń oraz ostrożność podczas udostępniania danych osobowych online.

Ponadto pomocne dla starszych użytkowników może być edukacja i szkolenie w zakresie bezpiecznego korzystania z technologii, zwłaszcza jeśli nie są zaznajomieni z najnowszymi środkami bezpieczeństwa i najlepszymi praktykami. Może to obejmować poszukiwanie wskazówek od członków rodziny lub przyjaciół, lub uczestnictwo w warsztatach lub zajęciach zaprojektowanych specjalnie dla seniorów.

Ogólnie rzecz biorąc, bezpieczne korzystanie z technologii cyfrowych jest niezbędne, aby starsi użytkownicy mogli w pełni uczestniczyć w dzisiejszym cyfrowym świecie, jednocześnie chroniąc się przed potencjalnymi zagrożeniami.

Oto 10 ważnych kwestii, które należy wziąć pod uwagę w celu bezpiecznego korzystania z technologii cyfrowych przez starszych użytkowników:

Oszustwa i wyłudzenia internetowe: Starsi użytkownicy mogą być celem oszustw internetowych, takich jak wiadomości phishingowe, fałszywe strony internetowe i kradzież tożsamości. Powinni oni zachować ostrożność podczas udostępniania danych osobowych i finansowych online.

Cyberprzemoc: Starsi użytkownicy mogą być narażeni na cyberprzemoc i nękanie online, zwłaszcza na platformach mediów społecznościowych. Powinni oni być świadomi zagrożeń i podejmować odpowiednie środki, aby się chronić.

Prywatność online: Starsi użytkownicy powinni być świadomi swojej prywatności w Internecie i podejmować kroki w celu ochrony swoich danych osobowych. Obejmuje to używanie silnych haseł, unikanie publicznych sieci Wi-Fi i ostrożność w udostępnianiu danych osobowych online.

Umiejętność korzystania z technologii: Starszym użytkownikom może brakować umiejętności i wiedzy niezbędnych do bezpiecznego i skutecznego korzystania z technologii cyfrowych. Powinni oni otrzymać szkolenie i wsparcie w celu poprawy ich umiejętności korzystania z technologii.

Bezpieczeństwo fizyczne: Starsi użytkownicy powinni być świadomi ryzyka związanego z korzystaniem z technologii, takiego jak zmęczenie oczu, ból pleców i upadki, oraz podejmować kroki w celu zapobiegania tym zagrożeniom.

Izolacja społeczna: Starsi użytkownicy mogą doświadczać izolacji społecznej z powodu korzystania z technologii cyfrowych, takich jak platformy mediów społecznościowych. Należy ich zachęcać do korzystania z technologii jako sposobu na pozostanie w kontakcie z rodziną i przyjaciółmi.

Dostępność: Starsi użytkownicy mogą mieć upośledzenia fizyczne i poznawcze, które wpływają na ich zdolność do korzystania z technologii cyfrowych. Powinni oni mieć dostęp do technologii wspomagających i udogodnień wspierających korzystanie z nich.

Cyberbezpieczeństwo: Starsi użytkownicy mogą być bardziej narażeni na cyberataki ze względu na brak znajomości technologii cyfrowych. Powinni oni korzystać z oprogramowania antywirusowego i zachować ostrożność przy pobieraniu załączników i klikaniu linków.

Oszustwa telefoniczne: Starsi użytkownicy mogą otrzymywać oszukańcze połączenia, które próbują wyłudzić od nich pieniądze lub informacje. Powinni być świadomi takich połączeń i podjąć niezbędne środki ostrożności.

Ageizm: Starsi użytkownicy mogą być narażeni na ageizm w świecie cyfrowym, np. poprzez wykluczenie ze społeczności lub usług online. Powinni oni mieć możliwość kwestionowania takich praktyk i obrony swoich praw.

6.2. Światło na sztuczną inteligencję

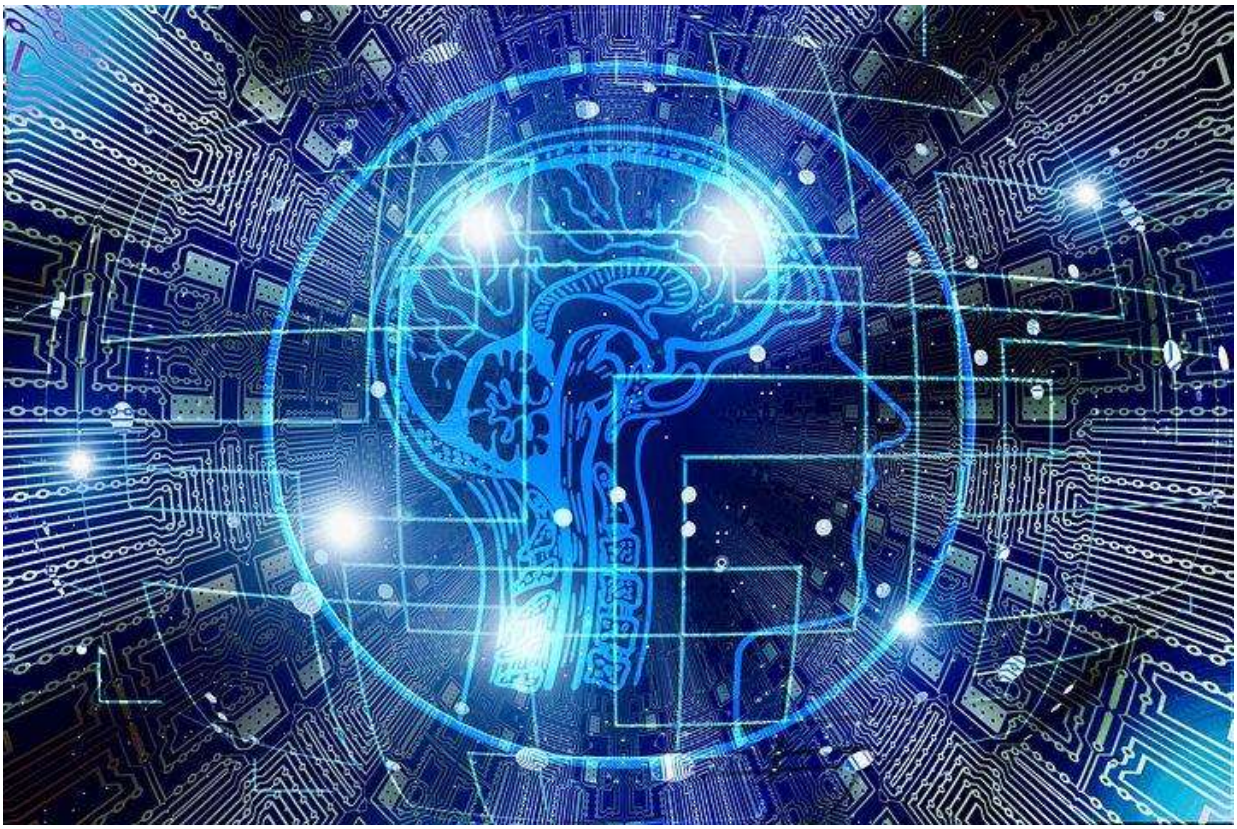

Sztuczna inteligencja (AI) odnosi się do rozwoju systemów komputerowych, które mogą wykonywać zadania zwykle wymagające ludzkiej inteligencji, takie jak percepcja wzrokowa, rozpoznawanie mowy, podejmowanie decyzji i tłumaczenie języka. Sztuczna inteligencja staje się coraz ważniejsza w wielu branżach, w tym w opiece zdrowotnej, finansach i transporcie, ze względu na jej zdolność do analizowania dużych ilości danych i przewidywania na ich podstawie.

Jednym z najlepszych przykładów zastosowania sztucznej inteligencji jest opieka zdrowotna. Sztuczna inteligencja może być wykorzystywana do analizowania danych pacjentów, identyfikowania wzorców i przewidywania potencjalnych zagrożeń dla zdrowia. Algorytmy AI mogą na przykład analizować obrazy medyczne, takie jak zdjęcia rentgenowskie lub rezonans magnetyczny, w celu zidentyfikowania nieprawidłowości, które mogą być trudne do wykrycia przez lekarzy. Sztuczna inteligencja może być również wykorzystywana do personalizacji planów leczenia w oparciu o indywidualne dane pacjenta, co może poprawić wyniki leczenia i obniżyć koszty opieki zdrowotnej.

Innym przykładem zastosowania sztucznej inteligencji jest dziedzina finansów. Sztuczna inteligencja może być wykorzystywana do analizy dużych ilości danych finansowych, takich jak

ceny akcji i wskaźniki ekonomiczne, oraz do przewidywania przyszłych trendów rynkowych. Może to pomóc instytucjom finansowym w podejmowaniu bardziej świadomych decyzji inwestycyjnych i zmniejszeniu ryzyka związanego ze zmiennością rynku.

W transporcie sztuczna inteligencja jest wykorzystywana do opracowywania autonomicznych samochodów i ulepszania systemów zarządzania ruchem. Samojezdne samochody wykorzystują algorytmy sztucznej inteligencji do interpretowania danych o ruchu drogowym w czasie rzeczywistym, nawigowania po drogach oraz podejmowania decyzji dotyczących prędkości i kierunku jazdy. Sztuczna inteligencja może być również wykorzystywana do optymalizacji przepływu ruchu poprzez analizę danych z czujników i kamer na drogach i autostradach.

Ogólnie rzecz biorąc, sztuczna inteligencja ma potencjał, aby przekształcić wiele branż i poprawić nasze codzienne życie na niezliczone sposoby. Ważne jest jednak, aby wziąć pod uwagę etyczne implikacje rozwoju sztucznej inteligencji i upewnić się, że jest ona wykorzystywana w sposób odpowiedzialny i z korzyścią dla całego społeczeństwa.

6.3. Korzyści i zagrożenia związane z technologiami cyfrowymi

Technologie cyfrowe zrewolucjonizowały sposób, w jaki żyjemy i pracujemy, zapewniając wiele korzyści, takich jak zwiększona wydajność, wygoda i łączność. Jednak wraz z tymi korzyściami istnieją również zagrożenia związane z wykorzystaniem technologii cyfrowych, których musimy być świadomi.

Jedną z głównych zalet technologii cyfrowych jest zwiększona wydajność. Zadania, które kiedyś zajmowały godziny, a nawet dni, można teraz wykonać w ciągu kilku minut dzięki narzędziom cyfrowym i automatyzacji. Ta zwiększona wydajność może pomóc osobom i organizacjom zaoszczędzić czas i pieniądze, a także pozwolić im skupić się na bardziej kreatywnych lub strategicznych zadaniach.

Kolejną zaletą technologii cyfrowych jest wygoda. Zakupy online, bankowość mobilna i wideokonferencje to tylko kilka przykładów tego, jak technologie cyfrowe uczyniły nasze życie wygodniejszym. Możemy teraz uzyskać dostęp do informacji i usług z dowolnego miejsca i w dowolnym czasie, dzięki czemu nasze życie jest bardziej elastyczne i elastyczne.

Technologie cyfrowe zwiększyły również łączność, pozwalając nam komunikować się z ludźmi na całym świecie w czasie rzeczywistym. Media społecznościowe, aplikacje do przesyłania wiadomości i społeczności internetowe ułatwiły nawiązywanie kontaktów z osobami o podobnych poglądach i budowanie relacji, niezależnie od położenia geograficznego. Ta zwiększona łączność może pomóc we wspieraniu współpracy i innowacji, prowadząc do nowych pomysłów i rozwiązań.

Jednak wraz z tymi korzyściami pojawiają się zagrożenia, których musimy być świadomi. Zagrożenia dla cyberbezpieczeństwa, takie jak hakowanie, phishing i kradzież tożsamości, stają się coraz bardziej powszechne i wyrafinowane, narażając na ryzyko osoby fizyczne i organizacje. Technologie cyfrowe mogą również prowadzić do obaw o prywatność, ponieważ nasze dane osobowe są często przechowywane i udostępniane online bez naszej zgody lub wiedzy. Ponadto nadmierne poleganie na technologiach cyfrowych może prowadzić do braku interakcji społecznych i zmniejszenia aktywności fizycznej, co może mieć negatywny wpływ na nasze zdrowie psychiczne i fizyczne.

Podsumowując, technologie cyfrowe przynoszą wiele korzyści, które zmieniły nasz sposób życia i pracy. Musimy jednak być również świadomi zagrożeń związanych z ich użytkowaniem i podjąć kroki w celu złagodzenia tego ryzyka. Obejmuje to czujność w zakresie cyberbezpieczeństwa, ochronę naszych danych osobowych i znalezienie równowagi między łącznością cyfrową a interakcjami w świecie rzeczywistym. W ten sposób możemy nadal czerpać korzyści z technologii cyfrowych, zachowując jednocześnie bezpieczeństwo w coraz bardziej cyfrowym świecie.

6.4. Podsumowanie i często zadawane pytania

Poniższe zasoby mogą być pomocne dla osób fizycznych, rodziców, nauczycieli i firm, którzy chcą dowiedzieć się więcej o bezpiecznym korzystaniu z technologii cyfrowych oraz o tym, jak chronić siebie i swoje dane osobowe w Internecie:

- StaySafeOnline.org - Ta strona internetowa jest prowadzona przez National Cyber Security Alliance i zawiera zasoby i wskazówki dotyczące zachowania bezpieczeństwa w Internecie, w tym informacje o tym, jak chronić swoje urządzenia i dane osobowe.
- Cybersecurity & Infrastructure Security Agency (CISA) - CISA to agencja rządowa, która zapewnia zasoby i wytyczne dotyczące najlepszych praktyk w zakresie cyberbezpieczeństwa, w tym wskazówki dla osób fizycznych i firm dotyczące ochrony przed zagrożeniami cybernetycznymi.
- Common Sense Media - Ta strona internetowa zawiera zasoby i porady dla rodziców, nauczycieli i dzieci dotyczące bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z

technologii cyfrowych, w tym informacje na temat prywatności, cyberprzemocy i czasu spędzanego przed ekranem.

- NetSmartz - NetSmartz to interaktywna strona internetowa, która zapewnia zasoby i działania dla dzieci i nastolatków, aby dowiedzieć się o bezpieczeństwie w Internecie i cyberprzemocy.
- Federalna Komisja Handlu (FTC) - FTC zapewnia informacje na temat ochrony konsumentów, w tym zasoby dotyczące bezpieczeństwa w Internecie, kradzieży tożsamości i oszustw.
- Online Safety Foundation - ta organizacja non-profit zapewnia zasoby i narzędzia do bezpiecznego zachowania w Internecie, w tym wskazówki dla rodziców, nauczycieli i seniorów, jak zachować bezpieczeństwo w Internecie.
- Privacy Rights Clearinghouse - ta organizacja zapewnia zasoby i porady dotyczące ochrony danych osobowych i prywatności, w tym informacje na temat naruszeń danych, kradzieży tożsamości i śledzenia online.

Oto przykładowe często zadawane pytania:

P: Jakie są typowe zagrożenia cyberbezpieczeństwa, o których powinienem wiedzieć?

O: Powszechne zagrożenia cyberbezpieczeństwa obejmują oszustwa phishingowe, złośliwe oprogramowanie, kradzież tożsamości i hakowanie. Ważne jest, aby zwracać uwagę na podejrzane wiadomości e-mail, linki i pliki do pobrania, a także używać silnych haseł i oprogramowania zabezpieczającego w celu ochrony urządzeń.

P: Jak mogę chronić swoje dane osobowe online?

O: Aby chronić swoje dane osobowe w Internecie, należy używać silnych i unikalnych haseł do wszystkich swoich kont, unikać udostępniania danych osobowych w mediach społecznościowych lub na innych platformach internetowych oraz zachować ostrożność podczas udostępniania informacji nieznanym stronom. Powinieneś także regularnie aktualizować ustawienia prywatności w mediach społecznościowych i innych platformach internetowych, aby upewnić się, że Twoje informacje nie są udostępniane bez Twojej zgody.

P: Jak mogę zapewnić bezpieczeństwo moich urządzeń?

O: Aby zapewnić bezpieczeństwo urządzeń, należy regularnie aktualizować oprogramowanie i ustawienia zabezpieczeń, korzystać z oprogramowania antywirusowego i chroniącego przed złośliwym oprogramowaniem oraz unikać pobierania lub instalowania oprogramowania z nieznanych źródeł. W miarę możliwości należy również korzystać z uwierzytelniania dwuskładnikowego, które wymaga podania hasła i dodatkowej metody weryfikacji, takiej jak odcisk palca lub wiadomość tekstowa.

P: Jak mogę uniknąć stania się ofiarą cyberprzemocy?

O: Aby nie stać się ofiarą cyberprzemocy, należy uważać na to, co udostępnia się w sieci i unikać kontaktów z osobami, które zachowują się agresywnie lub niewłaściwie w sieci. Powinieneś być również świadomy dostępnych zasobów do zgłaszania cyberprzemocy i szukania wsparcia, takich jak szkoła, miejsce pracy lub lokalne organy ścigania.

P: Jak mogę zapewnić moim dzieciom bezpieczeństwo w Internecie?

O: Aby zapewnić dzieciom bezpieczeństwo w Internecie, należy monitorować ich aktywność online oraz korzystać z kontroli rodzicielskiej i oprogramowania filtrującego w celu ograniczenia dostępu do nieodpowiednich treści. Powinieneś także nauczyć swoje dzieci bezpiecznych zachowań w Internecie, takich jak unikanie udostępniania danych osobowych w Internecie i ostrożność podczas osobistych spotkań z nieznajomymi.

P: Co powinienem zrobić, jeśli podejrzewam, że moje dane osobowe zostały naruszone?

O: Jeśli podejrzewasz, że Twoje dane osobowe zostały naruszone, natychmiast skontaktuj się ze swoją instytucją finansową, firmą obsługującą karty kredytowe lub innymi odpowiednimi organizacjami, aby zgłosić problem i podjąć kroki w celu ochrony swoich kont. Powinieneś także rozważyć umieszczenie ostrzeżenia o oszustwie lub zamrożenia zabezpieczeń w raporcie kredytowym, aby zapobiec dalszym nieautoryzowanym działaniom.

P: Czym jest sztuczna inteligencja?

A: AI, czyli sztuczna inteligencja, odnosi się do zdolności maszyn lub komputerów do wykonywania zadań, które zazwyczaj wymagają ludzkiej inteligencji, takich jak rozpoznawanie wzorców, uczenie się i rozwiązywanie problemów.

P: Jak działa sztuczna inteligencja?

A: Sztuczna inteligencja wykorzystuje algorytmy i dane do uczenia się i przewidywania lub podejmowania decyzji. Wykorzystuje uczenie maszynowe, przetwarzanie języka naturalnego i inne technologie do symulowania ludzkiej inteligencji.

P: Jakie są przykłady zastosowań sztucznej inteligencji?

O: Sztuczna inteligencja jest wykorzystywana w szerokim zakresie zastosowań, w tym w wirtualnych asystentach, rozpoznawaniu obrazu, analizie predykcyjnej, autonomicznych pojazdach i inteligentnych domach.

P: Czy sztuczna inteligencja zastępuje miejsca pracy?

O: Sztuczna inteligencja może potencjalnie zautomatyzować niektóre zadania i miejsca pracy, ale może także stworzyć nowe miejsca pracy i możliwości. Podczas gdy niektóre zawody mogą zostać zastąpione przez sztuczną inteligencję, inne będą wymagały ludzkich umiejętności, takich jak kreatywność, rozwiązywanie problemów i inteligencja emocjonalna.

P: Jak regulowana jest sztuczna inteligencja?

O: Sztuczna inteligencja to szybko rozwijająca się dziedzina, a przepisy wciąż są opracowywane w celu uwzględnienia jej etycznych, prawnych i społecznych implikacji. Niektóre kraje ustanowiły polityki i wytyczne dotyczące AI, a organizacje międzynarodowe, takie jak OECD i UE, pracują nad opracowaniem zasad AI.

P: Jakie są obawy etyczne związane ze sztuczną inteligencją?

O: Obawy etyczne związane ze sztuczną inteligencją obejmują kwestie stronniczości, przejrzystości, prywatności, odpowiedzialności i potencjalnego niewłaściwego wykorzystania technologii AI do nadzoru lub wyrządzania szkód.

P: Czy sztuczna inteligencja może być stronnicza?

O: Sztuczna inteligencja może być stronnicza, jeśli jest szkolona na podstawie stronniczych danych lub algorytmów. Może to prowadzić do dyskryminacji w obszarach takich jak zatrudnianie, udzielanie pożyczek i wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych.

P: Czy sztuczna inteligencja jest niebezpieczna?

O: Sztuczna inteligencja może być niebezpieczna, jeśli nie jest rozwijana i wykorzystywana w sposób odpowiedzialny. Istnieją obawy dotyczące potencjalnego niewłaściwego wykorzystania technologii AI, takich jak autonomiczna broń lub systemy nadzoru.

P: Jak mogę dowiedzieć się więcej o sztucznej inteligencji?

O: Istnieje wiele dostępnych zasobów, aby dowiedzieć się więcej o sztucznej inteligencji, w tym kursy online, książki i konferencje. Niektóre popularne zasoby to Coursera, Udemy i MIT OpenCourseWare.

Weź plakat!

5 wskazówek dotyczących bezpieczeństwa w Internecie

	Nie podawaj danych osobowych Zachowaj prywatność swoich danych osobowych i używaj ich tylko w bezpiecznych witrynach.
	Tworzenie złożonych haseł Tworzenie haseł składających się z kombinacji liter, cyfr i symboli
	Aktualizuj swój komputer Aktualizuj oprogramowanie urządzenia, aby nie było podatne na złośliwe oprogramowanie.

	Unikaj podejrzanych linków online Niektóre strony internetowe mogą wykraść Twoje dane osobowe, prosząc Cię o wypełnienie quizu. Bądź ostrożny!
	Sprawdź niezawodność witryny Przed zakupem czegokolwiek na stronie internetowej upewnij się, że jest ona bezpieczna.

6.5. Pytania

6.5.1 Quiz

1. **Czy to stwierdzenie jest prawdziwe czy fałszywe?**

Kliknięcie dowolnego linku lub pobranie dowolnego załącznika przychodzącego w wiadomości e-mail jest bezpieczne, niezależnie od nadawcy. (Fałsz)

a) Prawda
b) Fałsz

2. **Czy to stwierdzenie jest prawdziwe czy fałszywe?**

Używanie silnych haseł, częsta ich zmiana i nieudostępnianie ich innym osobom jest ważne dla bezpieczeństwa online. (Prawda)

a) Prawda
b) Fałsz

3. **Czy to stwierdzenie jest prawdziwe czy fałszywe?**

Podawanie w Internecie danych osobowych, takich jak imię i nazwisko, adres i numer ubezpieczenia społecznego, jest bezpieczne. (Fałsz)

a) Prawda
b) Fałsz

4. **Czy to stwierdzenie jest prawdziwe czy fałszywe?**

Publiczne sieci Wi-Fi, takie jak te znajdujące się w kawiarniach i na lotniskach, są zazwyczaj bezpieczne. (Fałsz)

a) Prawda
b) Fałsz

5. **Czy to stwierdzenie jest prawdziwe czy fałszywe?**

Wyskakujące reklamy, które twierdzą, że wygrałeś nagrodę lub musisz zaktualizować oprogramowanie komputerowe, są zazwyczaj legalne. (Fałsz)

a) Prawda
b) Fałsz

6. **Czy to stwierdzenie jest prawdziwe czy fałszywe?**

Instalowanie i regularne aktualizowanie oprogramowania antywirusowego na komputerze jest skutecznym sposobem ochrony przed złośliwym oprogramowaniem i innymi zagrożeniami internetowymi. (Prawda)

a) Prawda
b) Fałsz

7. **Czy to stwierdzenie jest prawdziwe czy fałszywe?**

Bezpiecznie jest ufać każdej recenzji i opinii online podczas dokonywania zakupu. (Fałsz)

a) Prawda
b) Fałsz

8. **Czy to stwierdzenie jest prawdziwe czy fałszywe?**

Platformy mediów społecznościowych są bezpiecznym miejscem do dzielenia się osobistymi informacjami i zdjęciami z przyjaciółmi i rodziną. (Fałsz)

a) Prawda
b) Fałsz

9. **Czy to stwierdzenie jest prawdziwe czy fałszywe?**

Oszustwa phishingowe, w których ktoś podszywa się pod legalny podmiot, aby nakłonić użytkownika do przekazania mu poufnych informacji, nie są zbyt powszechne. (Fałsz)

a) Prawda
b) Fałsz

10. **Czy to stwierdzenie jest prawdziwe czy fałszywe?**

Oszustwa i oszustwa internetowe zdarzają się tylko osobom, które nie są obeznane z technologią. (Fałsz)

a) Prawda
b) Fałsz

6.5.2. Przygotowanie do sesji grupowej

Online Scavenger Hunt: Stwórz listę wskazówek dotyczących bezpieczeństwa w Internecie oraz terminów lub pojęć związanych ze sztuczną inteligencją i poproś seniorów, aby znaleźli i dowiedzieli się więcej na ich temat w Internecie. Mogą na przykład wyszukać "jak utworzyć silne hasło", "czym jest uwierzytelnianie dwuskładnikowe", "czym jest uczenie maszynowe" lub "czym są chatboty".

Korzystanie z uwierzytelniania dwuskładnikowego: Wyjaśnij koncepcję uwierzytelniania dwuskładnikowego i sposób, w jaki może ono pomóc w ochronie kont internetowych. Poproś seniorów, aby przećwiczyli konfigurowanie uwierzytelniania dwuskładnikowego na swoich kontach e-mail lub kontach w mediach społecznościowych i wyjaśnij, w jaki sposób ta dodatkowa warstwa zabezpieczeń może pomóc w zapobieganiu próbom włamań.

Wykrywanie fałszywych wiadomości: Podziel się kilkoma artykułami z seniorami i poproś ich, aby zidentyfikowali, które z nich są fałszywymi wiadomościami. Wyjaśnij, jak identyfikować wiarygodne źródła, jak sprawdzać fakty i jak rozpoznawać nagłówki typu clickbait. To ćwiczenie pomoże seniorom stać się bardziej krytycznymi konsumentami treści online.

Identyfikacja wiadomości phishingowych: Przedstaw seniorom przykładowe wiadomości e-mail i poproś ich o zidentyfikowanie, które z nich są wiadomościami phishingowymi. Wyjaśnij, jakich wskazówek powinni szukać, takich jak podejrzane linki, błędy gramatyczne lub prośby o podanie danych osobowych. To ćwiczenie pomoże seniorom stać się bardziej świadomymi powszechnych taktyk phishingowych i uniknąć stania się ich ofiarą.

Rozpoznaj oszustwo: Pokaż seniorom przykłady oszustw internetowych i poproś ich o zidentyfikowanie czerwonych flag, które sugerują, że nie są one legalne. Możesz na przykład pokazać im wiadomość phishingową, wyskakującą reklamę, która twierdzi, że wygrali nagrodę lub wiadomość z prośbą o podanie danych osobowych.

Burza mózgów na temat zastosowań sztucznej inteligencji: Poproś seniorów o przeprowadzenie burzy mózgów na temat praktycznych zastosowań sztucznej inteligencji, które mogliby uznać za pomocne lub interesujące w ich codziennym życiu. Mogą na przykład wymyślić osobistego asystenta opartego na sztucznej inteligencji, aplikację wykorzystującą sztuczną inteligencję do pomocy w zakupach spożywczych lub zarządzaniu lekami lub urządzenie wykorzystujące sztuczną inteligencję do monitorowania ich zdrowia.

Zrozumienie uprzedzeń związanych ze sztuczną inteligencją: Wyjaśnij, w jaki sposób sztuczna inteligencja może czasami utrwalać uprzedzenia i stereotypy oraz podaj przykłady tego zjawiska. Poproś seniorów o krytyczne zastanowienie się nad tym, w jaki sposób sztuczna inteligencja jest wykorzystywana w ich codziennym życiu oraz w jaki sposób mogą zidentyfikować i rozwiązać przypadki uprzedzeń.

Ćwiczenie silnych haseł: Poinstruuj seniorów, aby tworzyli silne hasła przy użyciu kombinacji wielkich i małych liter, cyfr i symboli. Niech przećwiczą tworzenie i zapamiętywanie kilku haseł i wyjaśnią, dlaczego jest to ważne dla bezpieczeństwa w Internecie.

Zarządzanie hasłami: Przedstaw seniorom przykłady słabych haseł i poproś ich o stworzenie silnych haseł zgodnych z najlepszymi praktykami. Możesz także pokazać im, jak używać menedżera haseł do bezpiecznego przechowywania haseł i zarządzania nimi.

Tworzenie quizu na temat bezpieczeństwa w Internecie: Stwórz quiz na tematy związane z bezpieczeństwem w Internecie i sztuczną inteligencją i poproś seniorów o przygotowanie pytań. Zasugeruj przygotowanie pytań dotyczących bezpiecznych nawyków przeglądania, oszustw phishingowych, ustawień prywatności w mediach społecznościowych i etyki AI. Wspólnie przejrzyjcie odpowiedzi i omówcie obszary, w których mogą potrzebować więcej wskazówek.

Załącznik: Odpowiedzi do quizu

Pytanie	Prawidłowa odpowiedź
1.	Fałsz
2.	Prawda
3.	Fałsz
4.	Fałsz
5.	Fałsz
6.	Prawda
7.	Fałsz
8.	Fałsz
9.	Fałsz
10.	Fałsz

6.6. Literatura

1. Wersja ChatGPT z 13 lutego, https://chat.openai.com/chat, ostatnie otwarcie 2023.02.25
2. BLOG Sektor 3.0 https://sektor3-0.pl/blog/chatgpt-jak-korzystac/, ostatnio otwarty 2023.02.25
3. DeepL Translator, https://www.deepl.com/en/translator, ostatnio otwarty 2023.02.25
4. Lista odtwarzania YouTube, Light on AI, Światło na Sztuczną Inteligencję, https://youtube.com/playlist?list=PLeOe3daa0qUxPcl2YaC04pF9ZIjr1IleE, ostatnio otwarta 2023.02.25
5. AI for the Common Good, https://www.semanticscholar.org/about, ostatnie otwarcie 2023.02.25
6. Future IT Professionals Education in Artificial Intelligence (FITPED-AI), https://fitped.eu/fitped-ai/, ostatnie otwarcie 2023.02.25
7. ABC Cyberbezpieczeństwa, https://www.gov.pl/web/baza-wiedzy/abc-cyberbezpieczenstwa---nowy-poradnik-przygotowany-przez-nask-pib, ostatnio otwarty 2023.02.25
8. ABC Cyberbezpieczeństwa, https://www.nask.pl/pl/aktualnosci/5123,ABC-cyberbezpieczenstwa-od-NASK.html, ostatnio otwarty 2023.02.25
9. ACE IT Scotland, Keeping safe on the Internet, https://youtube.com/playlist?list=PLJQ1e8zJE5Gwo3XpT8OFpyK1qJdIUHrB5, ostatnie otwarcie 2023.02.25
10. ACE IT Scotland, Podstawy online, https://youtube.com/playlist?list=PLJQ1e8zJE5GxvegbjgJAAOfVYt95R4Ogm, ostatnio otwarty 2023.02.25
11. Grabowska A., Konferencja MoodleMoot PL 2022, MoodleCloud & PEER-TRAIN na Festiwalu Światła http://utwpg.gda.pl/2023FS/MoodleMoot%202022%20-%20MoodleCloud%20%26%20PEER-TRAIN%20na%20Festiwalu%20%C5%9Awiat%C5%82a.pdf